

BODRING TARKIBIDAGI OG'IR METALLAR TAHLILI

Radjabova Zulayxo Baxromovna

*Toshkent kimyo-texnologiya instituti Magistratura bo'limi, Biotexnologiya 2-kurs
magistranti*

Ilmiy rahbar: Xo'jamshukurov Nortoji Abdixoliqovich

TKTI Biotexnologiya kafedrasi professori

E-mail: nkhujamshukurov@mail.ru

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Bodring tarkibidagi og'ir metallar tahlili yoritib o'tildi.

Kalit so'zlar: Bodring, xalqaro, bodring yetishtirish, sabzavot, poliz ekinlari, bargli sabzavotlar.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tarkibidagi og'ir metallar miqdoriga ta'siri

O'tkazilgan ikki yillik tajribalar davomida bodring yetishtirilgan issiqxona tuprog'i tarkibidagi og'ir metallar miqdoriga biogumusning ta'siri nazorat qilindi. Hozirgi kunda ko'pchilik metallarning tuproq va qishloq xo'jalik mahsulotlari tarkibidagi ruxsat etilgan eng yuqori me'yori (REM) tasdiqlangan. Issiqxona sharoitida qishloq xo'jalik mahsulotlari shu jumladan bodring tarkibidagi og'ir metallar miqdori ularning tuproqdagi yalpi miqdoridan ko'ra ko'proq harakatchan shakldagi miqdoriga bog'liq. Shu sababli issiqxona sharoitida tuproqning og'ir metallar bilan ifloslanganlik darajasini baholashning asosiy usuli ularning harakatchan shaklini aniqlashga asoslangan.

Tarkibidagi harakatchan shakldagi og'ir metallar miqdoriga ko'ra tuproqning qator klassifikatsiyalari mavjud bo'lib, Obuxov va Renks tomonidan tuzilgan klassifikatsiyalar 2-jadvallarda keltirilgan.

Tuproqni tarkibidagi harakatchan shakldagi og'ir metallar miqdori va ifloslanishi bo'yicha klassifikatsiyasi (havo quruq tuproqqa nisbatan), mg/kg (Obuxov A.I, 1992)

Gradatsii	Pb	Pb	Cd	Cu	Ni	Co
Miqdori						
Juda kam	<0,2	<0,02	<1	<0,2	<0,2	<0,1
Kam	0,2-0,5	0,02-0,05	1-2	0,2-0,5	0,2-0,5	0,1-0,2
O'rtacha taminlangan	0,5-1,5	0,05-0,10	2-5	0,5-2,0	0,5-1,5	0,2-0,5
Yuqori	1,5-5,0	0,10-0,50	5-20	2,0-5,0	1,5-5,0	0,5-3,0
Ifloslanishi						
Kuchsiz (REM)	5-10	0,5-1,0	20-50	5-10	5-10	3-5
O'rtacha	10-50	1,0-3,0	50-100	10-50	10-50	5-25
Kuchli	50-100	3,0-5,0	100-200	50-100	50-100	25-50
Juda kuchli	>100	>5,0	>200	>100	>100	>50

2-jadval

Tuproq tarkibidagi mikroelementlar miqdori Rinkis bo'yicha

Tuproqni ta'minlanganlik darajasi	Elementlar miqdori, mg/kg tuproqda					
	V	Su	Mn	Mo	Zn	Co
Juda kam	<0.1	<0.3	<1	<0.05	<0.2	<0.2
Kam	0.1-0.2	0.3-1.5	1-10	0.05-0.15	0.2-1.0	0.2-1.0
O'rtacha ta'minlangan	0.3-0.5	2-3	20-50	0.20-0.25	2-3	1.5-3.0
Yuqori	0.6-1	4-7	60-100	0.3-0.5	4-5	4-5
Juda yuqori	>1	>7	>100	>0.5	>5	>5

Ikki yillik tadqiqotlar davomida hosili yig'ib olinib tajriba tugatilgandan so'ng tajriba uchastkasi tuprog'ining shudgor qavati tarkibidagi Cd, Co, Cr, Cu, Mn, Ni, Pb, Zn va Mo ning harakatchan shakldagi miqdoriga (mg/kg), tuproqqa qo'shilgan biogumusning(kg/m²) ta'siri tekshirildi. Tajribada og'ir metallarni aniqlash amaliyotida keng qo'llaniladigan usullaridan foydalanildi.

Demak, og'ir metallar miqdoriga ko'ra biogumus qo'shilmagan tajriba maydoni tuprog'i qo'rg'oshin va ruh bo'yicha yengil ifloslangan, kadmiy, xrom, mis bo'yicha yuqori darajada ta'minlangan va kobolt, marganets, nikel hamda molebden bo'yicha o'rtacha darajada ta'minlangan tuproq kategoriyasiga kiradi.

XULOSA

Shu boisdan mazkur dissertatsiya ishimizda bodring ko'chati sifati va oziqlantiruvchi muhit xossasiga biogumusning ta'sirini hamda og'ir metallar va nitrat tuzlarining akkumulyatsiyasining oldini olishda biogumusning ahamiyatini baholash yuzasidan tadqiqot ishlarini olib borishni maqsad qilib oldik.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Premalatha, M.G.S.; Wahundeniya, K.B.; Weerakkody, W.A.P.; Wicramathunga, C.K. Plant training and spatial arrangement for yield improvements in greenhouse Cucumber (*Cucumis sativus* L.) varieties. *Trop. Agric. Res.* 2006, 18, 346–357.
2. Anthony B.M., Minas I.S. Optimizing Peach Tree Canopy Architecture for Efficient Light Use, Increased Productivity and Improved Fruit Quality. *Agronomy* 2021, 11, 1961.
3. Li, M., Chen, S., Liu, F., Zhao, L., Xue, Q., Wang, H., Chen, M., Lei, P., Wen, D., Sanchez-Molina, J., Bienvenido, J., Li, Z., Yang, X., 2017b. A risk management system for meteorological disasters of solar greenhouse vegetables. *Precis. Agric.* 18 (6), 997–1010.